

СТ А Н О В И Щ Е

От:	доц. д-р Любомир Иванов Годоров Стопанска академия "Д. А. Ценов" – Свищов Професионално направление 3.8. Икономика Научна специалност "Статистика и демография"
Относно:	дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Статистика и демография“ в УНСС.
Автор на дисертационния труд:	Цвета Цонкова Цонкова
Тема на дисертационния труд:	Статистическо съчетаване на данни от извадкови изследвания за анализа в социално-икономическата област
Основание за представяне на становището:	участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №792/28.03.2022 г. на доц. д-р Михаил Мусов, зам.-ректор по научноизследователска дейност и международно сътрудничество на УНСС – София за участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд и заседание на научното жури, на което са определени членовете на научното жури, изготвящи рецензии и становища.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма "Статистика, иконометрия и демография" към катедра "Статистика и иконометрия", факултет "Приложна информатика и статистика" на УНСС по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Статистика и демография“ съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС №838/03.04.2015 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода 10.03.2015 – 10.03.2022 г. с научен ръководител **доц. д-р Соня Дакова Чипева**.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

2.1. Структура и обем на дисертационния труд

Представеният пред научното жури дисертационен труд е на тема "Статистическо съчетаване на данни от извадкови изследвания за анализа в социално-икономическата област" и се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Общият обем на дисертацията е 188 страници, от които изложението обхваща 120 стр., 5 стр. е списъкът на използваната литература, а приложенията заемат 63 стр. В изложението се съдържат 10 фигури и 30 таблици. Списъкът на използваната литература включва 56 заглавия (всички на английски език) и 3 източника на информация от интернет. Първата глава на дисертацията заема 37 стр., втората глава – 18 стр., а третата – 53 стр., което от една страна показва известна небалансираност на изложението, но от друга е съобразено с фокуса на дисертационния труд, насочен към разработване на технология за статистическо съчетаване на данни от две различни извадкови изследвания и апробирането ѝ на основата на данни от наблюденията "Използване на информационни и комуникационни технологии от домакинствата" и "Изследване на доходите и условията на живот".

2.2. Оценка за актуалност на темата, цел, задачи, обект, предмет, основна теза и използвана научна литература

Темата на представения дисертационен труд е в съответствие с неговото съдържание и обхваща важните и актуални проблеми на производството на качествена, достъпна, своевременно и отговаряща на съвременните предизвикателства статистическа информация. Авторът обосновава значимостта на изследвания проблем от две страни: на първо място, като необходимост от събиране на статистически данни в подкрепа на разработването на нови политики и решаване на проблемите в социално-икономическата област, и на второ място – от изискването за намаляване на разходите за набиране на информация и натоварването на респондентите чрез използване на вече създадени информационни масиви на основата на извадковите наблюдения, провеждани от Националния статистически институт. Интегрирането на наличната информация чрез т.нар. статистическо съчетаване на данни ще доведе до повишаване на общата ефективност на статистическите изучавания и ще подобри аналитичния потенциал на данните.

Изследователската теза и целта са формулирани в увода на разработката, като за постигането на целта са изведени осем изследователски задачи. Дефинирани са две хипотези, свързани с възможностите и с резултатите от съчетаването на данни. Авторът е

формулирал обект и предмет на изследването, като са посочени коректно и ограничителните условия по отношение на обхвата на дисертационния труд.

Първата глава на дисертационния труд е посветена на концепцията за статистическо съчетаване на данни от различни източници. Авторът е представил основните положения на теорията, понятийния апарат, класификация на методите за съчетаване на данни от сложни извадкови изследвания и е направил кратка ретроспекция на историческото развитие на съчетаването на данни в статистическата практика.

Втората глава е фокусирана върху въпросите от подчертано техническо естество при изпълнението на технологията за съчетаване на данни, като последователно се разглеждат въпросите за подготовката на данните, хармонизирането на определенията, съгласуването на източниците и техните разпределения, избора на подходящи съчетаващи променливи и начините за оценка на точността на получените резултати.

Третата глава има най-голям обем и представлява основните резултати от съчетаването на данни от две наблюдения на НСИ: "Изследване на доходите и условията на живот (EU-SILC)" и "Използването на информационни и комуникационни технологии от домакинствата (ИКТ)". Авторът последователно преминава през етапите на алгоритъма, описан във втората глава и след съчетаване на данните от двата източника извършва описателен анализ на синтетичните данни по отношение на разпределението на лицата (16-74 години), използващи интернет по квантилни групи.

В заключението са формулирани основните изводи от изследването.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

3.1. Оценка на основните научни и научно-приложни резултати

Напълно споделям виждането на автора, че темата на дисертационния труд е актуална и недостатъчно изследвана в специализираната литература. В това отношение дисертационният труд има важно значение за процеса на развиване и обогатяване на научното знание. Налице са редица научни и научно-приложни резултати, свързани с:

- обосноваване на необходимостта от съчетаването на данни за повишаване на ефективността на статистическите изследвания;
- систематизиране и критичен анализ на положителните страни и недостатъците на известните в практиката методи за съчетаване на данни;
- допълване и развитие на класификацията на методите за съчетаване на данни;

- обосновката и разкриването на възможностите за статистическо съчетаване на данни в българската статистическа практика;
- систематизиране на технологията за съчетаване на данни и приспособяването ѝ за конкретните условия на приложение в България по отношение на изучаванията на доходите и условията на живот, и използването на информационни и комуникационни технологии от домакинствата;
- апробиране на методологията за съчетаване на данни и оценка на качеството на получените масиви след сравнителен анализ на резултатите от различните методи.

3.2. Оценка на използваната методология

За постигането на поставената изследователска цел и решаване на поставените задачи дисертантът е използвал подходящи методи и подходи, като метода на анализ и синтез в конкретиката на съществуващите в теорията и статистическата практика подходи и методи за статистическо съчетаване на данни от сложни извадкови изследвания; сравнителния анализ, редица конкретни непараметрични методи за съчетаване на данни, методите на регресионния и корелационния анализ, методите за анализ на теоретични и емпирични статистически разпределения, диагностичен анализ. Коректно са посочени използваните програмни продукти.

3.3. Оценка на изпълнението на поставените цел и задачи

Прегледът на резултатите от изследването и изводите дават основание да се твърди, че докторантът е постигнал поставената цел и е изпълнил поставените изследователски задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Общата оценка на представените приноси в дисертационния труд е следната: приноси 1, 2, 3 и 4 представляват научни приноси, свързани с обогатяване на съществуващото знание в областта на статистическата методология за съчетаване на данни от различни източници; принос 5 има практико-приложен характер, като се свързва с приложение и апробиране на разработена методология, като на базата на резултатите се формулират изводи и препоръки за развитие на статистическата практика.

Представените научни и практико-приложни приноси съответстват на изложението на дисертацията и на заложените цел и задачи. Те вярно отразяват постигнатите резултати в процеса на научното изследване.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Дисертантът Цвета Цонкова е представила две публикации по темата на дисертационния труд. Едната публикация е доклад, а другата – статия в сп. Статистика. Публикациите са издадени в периода 2020 – 2022

г. и информират научната общност за постиженията на научното изследване. Оценката ми за публикациите е положителна, доколкото те отговарят по отношение на количество и качество на нормативните изисквания за придобиване на образователната и научна степен "доктор".

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 34 стр., отговаря на изискванията, вярно отразява съдържанието на дисертационния труд и дава пълна и коректна представа за извършеното научно изследване и получените резултати.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Имам само две бележки по отношение на дисертационния труд, които обаче не променят мнението ми за неговото качество.

На първо място, **тезата** може да се прецизира, доколкото дисертантът не само обосновава обективната необходимост от разработването на технология за съчетаване на данни, но и предлага такава, и я апробира в процеса на работа с реални данни от статистическата практика на НСИ.

На второ място, литературата е с ограничен обем (56 заглавия) и само на английски език, което оставя открит въпроса за постижения в тази област в страната и други държави (напр. Германия, Франция, Китай).

8. Заключение

Всичко това ми дава основание да дам **положителна оценка** на представения дисертационен труд на тема **"Статистическо съчетаване на данни от извадкови изследвания за анализа в социално-икономическата област"** и да предложи на уважаемите членове на научното жури да гласуват за **присъждане на образователната и научна степен "доктор"** по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност "Статистика и демография" на дисертанта **Цвета Цонкова Цонкова**.

Член на научното жури:
(доц. д-р Любомир Иванов)

28.04.2022 г.
гр. Свищов